

Tiedotus kaikille kansalaisille: maamme *eläkepomme* on jo räjähtänyt! Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimuspäällikkö **Pekka Parkkinen**, joka esiintyy kirjoittajana myös tässä YP:n numerossa, opettaa Varma-Sammon asiakaslehdessä (2/02) muutamien luvuin terveellistä suhteellisuuden tajuja. Olemme keränneet Parkkisen jutun keskeisiä lukuja seuraavaan asetelmaan:

vuosi	eläkemenot (vuoden 2001 rahassa, mrd. mk)	eläke- menojen osuus bkt:sta %
1961	8	4
2001	88	11
2035	200	15

Eläkepomme räjähti vuosien 1961 ja 2001 välillä, jona aikana eläkemenot 11-kertaistuivat. Runsaan kolmen vuosikymmenen kulluttua eläkemenojen osuus bruttokansantuotteesta (bkt) on suurimmillaan. Siihen mennessä eläkemenot kuitenkin vain hieman yli kaksinkertaistuvat nykyisestä. Markkoissa kasvu on toki suuri, mutta eläkemenojen bkt-osuus kasvaa enimillään vain 4 prosenttiyksikköä – edellyttäen, että bkt:n kasvu tulee olemaan 2 % vuosittain. Tätä ei synkkämielisin asiantuntijakaan voi enää pitää eläkepommina verrattuna siihen räjähdysmäiseen kasvuun, joka tapahtui ennen vuosituhaten vaihdetta, Parkkinen kirjoittaa.

Parkkinen jatkaa: ”Kun yksityisen sektorin työeläkejärjestelmää aikoinaan kehiteltiin, ei kai edes Teivo Pentikäinen osannut arvata, miten vuolaaksi eläkemenovirta paisuu neljässä vuosikymmenessä. Tästä huolimatta – tai ehkä juuri sen ansiosta – asukasta kohden lasketut reaalitytulot ovat kansantaloudessamme kolminkertaistuneet vuodesta 1961.”

AJATUSTEN TONAVA

Mitä Parkkinen tarkoittaa kirjoittamalla ”ehkä juuri sen ansiosta”? Parkkinen tarkoittanee sitä samaa Pekka Kuusen ajatusmallia, johon YP:n tämän vuoden kakkosnumeron pääkirjoituksessakin viitattiin. Kuusen talousopin valossa tulonsiirrot – kuten eläkemenot – ovat kansantalouden kannalta paitsi menoja myös tuloja, jotka palautuvat talouden kiertoon ja ylläpitävät ja ruokkivat tasaista talouden kasvua.

Ja vaikka Parkkinen ei jutussaan tätä nosta esiin, osa tästä rahasta virtaa takaisin välittöminä ja välillisinä veroina julkiseen talouteen. Monilta tahtoo unohtua, että eläkeläiset ovat samalla lailla veronmaksajia kuin palkansaajatkin. Jos arvioidaan, että eläkeläiset maksavat eläketuloistaan välittömiä ja välillisiä veroja keskimäärin ainakin 25 %, vuonna 2001 eläkeläisten maksamat verot olisivat olleet 25 % 88 miljardista markasta eli 22 miljardia markkaa eli nelisen miljardia euroa (eli suunnilleen saman verran kuin Sonera taannoin maksoi umts-luvistaan). Vuonna 2035 vastaava osuus (25 % 200 miljardista) olisi 50 miljardia markkaa eli 8 miljardia euroa.

Ja kannattaa muistaa, että eläkeiden välittömistä veroista valtaosa menee kunnallisverona kunnille, jotka pääasiassa vastaavat vanhuksien huollon järjestämisestä ja suuresta osasta sen menoja. Stakesin tutkimusprofessori **Marja Vaarama** arvioi toisaalla tässä lehdessä, että van-

husten palvelujen kustannukset kasvavat vuoteen 2030 mennessä noin 11 miljardista 19–23 miljardiin markkaan (1,8 miljardista eurosta 3,2–3,8 miljardiin euroon). Vaikka siis palvelumenot (lähes) kaksinkertaistuvat, ne jäävät silti alle puoleen siitä veromäärästä, jonka eläkeläisten on edellä arvioitu maksavan silloin veroja.

Helsingin Sanomain haastattelemalla (10.8.) WSOY:n kotimaisen kaunokirjallisuuden kustannuspäällikkö **Harri Haanpää** näkee syksyn kirjatarjoonassa muutoksen oireita:

”Postmodernismi on ohi. Tietysti mielessä uskon, että aito, vakavasti kirjoitettu kaunokirjallisuus on palaamassa.”

Haanpään mielestä WSOY:n syksy on täynnä vahvoja, aitoja kaunokirjailijoita, kuten Kari Hotakainen, Annika Idström, Rosa Liksom, Mari Möro, Asko Sahlberg, Juha Sepälä. Lisäksi WSOY lanseeraa peräti kymmenen esikoiskirjaa, joista Haanpää nostaa esiin Jaska Filppulan kirjan *Chicago*, 1959:

”Ja siitä olen otettu, ettei joukossa ole yhtään terapiakirjaa saati pelkän narsismihäiriön sanelemaa.”

Haanpään haastattelu tuo välittömästi mieleen erottelun *monologiseen ja moniääniseen* kirjallisuuteen, joka kehiteltiin tällä palstalla lähes neljä vuotta sitten (YP 1/99). Ottakaamme sen ydinosasta tähän sitaatti:

”Väinö Linnan kirjat ovat epäilemättä suurta yhteistä kirjallisuutta. Ne kuvaavat konfliktien ja jännitteiden pirstomaa yhteisöä ja sen kehitystä monin silmin ja kuvakulmin niin, että yhtäaikaan sekä jakautunut että yhteinen sosiaalinen todellisuus avautuu lukijalle mielekkäänä ja ym-

märrettävänä kokonaisuutena: minun, meidän ja niiden maailmana.

Vastaavasti monologisuuks on sitä, että minä kirjoitan meille, jotta me erottuisimme niistä. Kokemusmaailmojen keskinäiset suhteet korvautuvat toisistaan irtautuvilla, autonomisilla ja erillisyyttään aktiivisesti rakentavilla saarekkeilla. Jos nykyiset romaanit ovat keskimäärin monologisia, suurten yhteisten kertomusten jano on kuitenkin edelleen polttava.

Suomi on siirtynyt pikavauhtia maalta kaupunkiin, tehtaasta toimistoon, kasinotaloudesta laman kautta nousuun, N-liitosta EU:hun, paikallistaloudesta globaaliin, ja pitkä murros on erotellut ja yhdistänyt meitä ja meidän minuuksemme uusilla ja oudoilla tavoilla, joihin pitäisi voida eläytyä ja jotka pitäisi ymmärtää.”

”Aito, vakavasti kirjoitettu kaunokirjallisuus” on aina ollut sellaista, jossa kirjoittaja on kyennyt ylittämään oman subjektinsa ja intressimaailmansa rajat, asettumaan suhteellisen tasapuolisesti kaikkien osapuolten housuihin ja kertomaan, mistä ja millä seurauksin kaikessa tapahtuneessa oli kyse – sekä siinä historiallisessa tilanteessa että ennen kaikkea yleisesti ottaen: näin me ihmiset ihmisinä tuppaamme vastavissa tilanteissa toimimaan.

Eikä tällä näkökulmaerolla ole juuri tekemistä kirjailijan valitseman tyylin tai ilmaisutavan kanssa: moniäänisyyden kuorossa laulavat yhtä lailla niin William Shakespeare, Franz Kafka ja Mihail Bulgakov kuin Aleksis Kivi, Väinö Linna ja Mika Waltarikin.

Ryhmäteatteri esitti William Shakespearen *Myrskyä* kesällä Suomenlinnassa ja hyvin esittikin. Yksi näytelmän kuuluisimmista kohdista kuuluu alkukielellä näin:

We are such stuff
As dreams are made on,
And our little life is
Rounded with a sleep.

Esitteen mukaan Ryhmäteatteri käytti Eeva-Liisa Mannerin käännöstä. Tammen 1986 julkaiseman version mukaan tuo kohta suomentuu näin: ”Sama kude meissä kuin unelmissa on, ja unta vain on lyhyt elämämme”. Suomenlinnassa sanottiin kuitenkin ”kuteen” tilalla ”loimi” – siis: ”Sama loimi meissä kuin unelmissa on, ja unta vain on lyhyt elämämme”; tämä johtuu siitä, että Mannerilla on kaksi erilaista Myrskyn käännösversiota.

Sanakirjan mukaan kude on ”kankaan tms. kudoksen poikkisuuntaan kulkeva lanka” ja loimi ”kankaan tms. kudoksen pitkittäisuuntaan kulkeva lanka”. Kummallakin käännöksellä tuntuisi siis olevan oikeutuksensa, mutta mitä William mahtoi tarkoittaa? Kudetta puoltaisi se, että kangas saa värinsä ja kuvionsa juuri kuteista eikä loimista, jotka eivät valmiissa tuotteessa pahemmin näy. Mutta jos William olikin varhainen strukturalisti, joka haluaa tässä korostaa piiloon jäävää toistuvaa ja organisoivaa rakennetta, johon elämä sitten kutoo tuhansia erilaisia pintoja?

Ylittäkäämme nämä ratkaisumallit. Kun kangasta kudotaan, kudetta paukutetaan loimiin ja valmis tuotos sisältää sitten niin loimet kuin kuteetkin. Englannin sanan stuff merkitys taas on substantiivina sekä ”aine, aines, ainekset” että ”ku-

dos, (eritt. villa)kangas”. Stuff tarkoittaisi siis sekä hallitsevaa, kankaassa näkyväksi jäävää materiaalia eli kudetta (villalankaa) että valmista (villa)kangasta. Vastaava kaksoismerkitys sisältyy suomen sanaan *kudos* (kude – kudosa), joka siis on esimämme sana.

Lisäksi käännöksessä on toinen ongelma. Kohdan loppuosaa (”ja unta vain on lyhyt elämämme”) menee kyllä väärin: ”rounded with” tarkoittaa, että jokin ympäröi jotakin tai kietoutuu johonkin, eikä sitä, että jokin on yhtä kuin jokin toinen.

Näin olemme löytäneet tarkimman mahdollisen käännöksen: ”*Sama kudos meissä kuin unelmissa on, ja uneen kietoutuu lyhyt elämämme*”. Onko se myös runollisin mahdollinen, on toinen asia.

Runoilijakaartimme eturiviin kuuluva *Hannu Kankaanpää* on julkaissut uuden kokoelman nimeltä *Yksi toista*, kustantajanaan turkulainen Enostone. Alkavan syksyn myrskyjä odotellessa silmät iskeytyvät seuraavaan kokoelman runoon:

ILTIS

Keltainen lehdistö tyrkyttää
syksyn sanomaa.
Parvekkeella linnunraato
joulu odottaa.

Käärin sen pieneen pakettiin
ja matkaan lennätän.
Taas on meitä törmänneitä
yksi vähemmän.